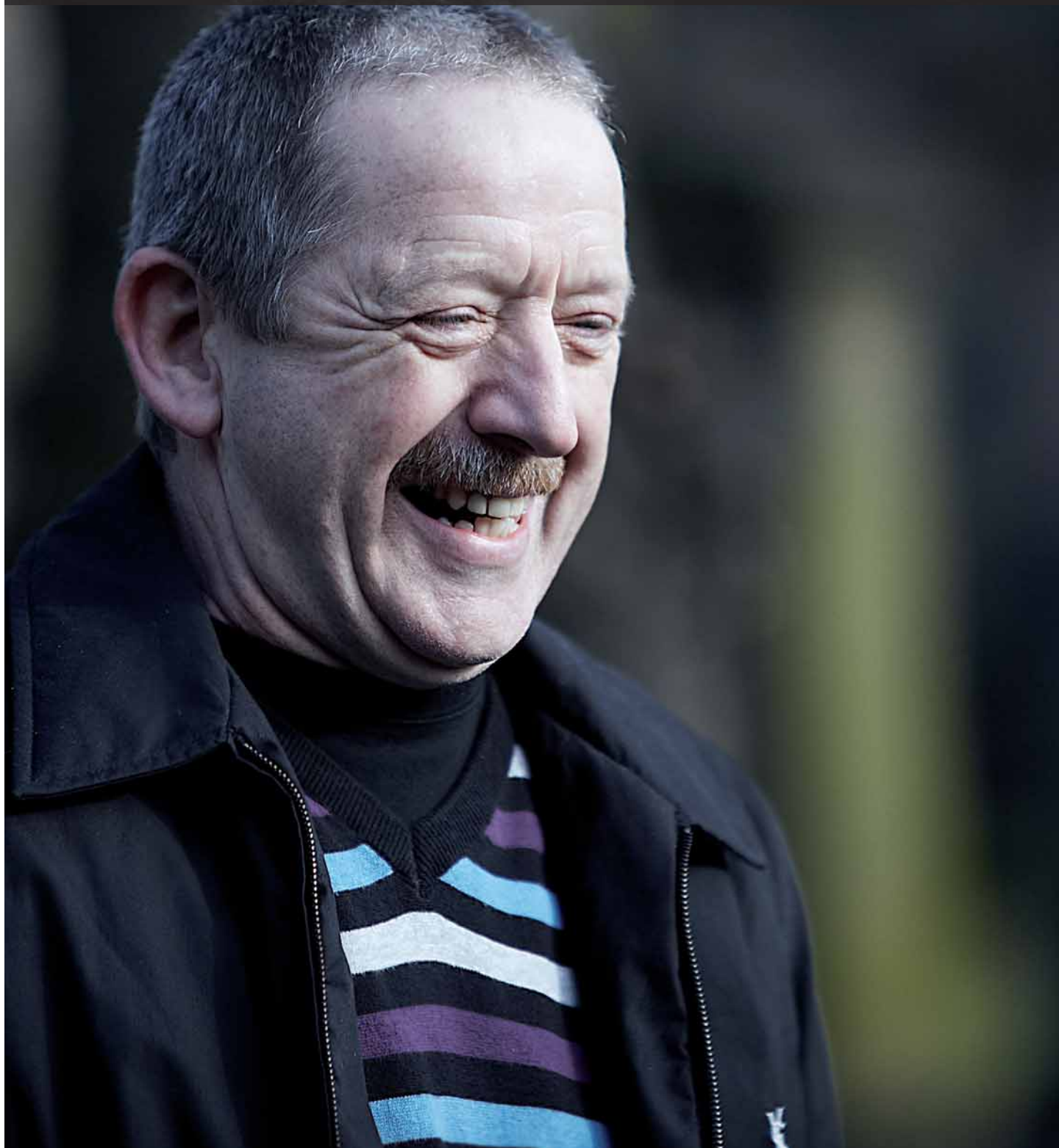

ES Giminaičių - globėjų projektas

Pamirštos šeimos – pagrindinės išvados

ES Giminaičių - globėjų projektas

Pamirštos šeimos – pagrindinės išvados

ES giminaičių globėjų projekto metu dirbama su globėjais ir specialistais 7 Europos šalyse, siekiant pagerinti vaikų, kurie yra giminaičių globoje, galimybes išvengti problemų, kurias sukelia narkotikai ir alkoholis.

Šioje ataskaitoje apibendrinamas pagrindinis, daugiašalis mokymasis, kurį gavome projekto dėka; apibrėžiamas visapusiškas poreikių vertinimas, tarptautinės literatūros apžvalga bei kiekvieno iš mūsų partnerių patirtis vystant ir valdant išteklius, kurie yra nukreipti į globėjus, vaikus, kurie yra jų globoje, ir į dirbančius su jais specialistus.

Mentor UK

www.eukinshipcarers.eu

ES giminaičių globėjų projektui vadovauja „Mentor UK“, kuri gavo finansavimą iš Europos Sąjungos pagal Visuomenės sveikatos programą.

Mentor UK

„Mentor UK“ yra registruota Jungtinės Karalystės labdaros organizacija, dirbanti kartu su savo tarptautinės „Mentor“ (patarėjų) šeimos partneriais, su kuriais dalinasi ta pačia misija:

„Mentor Foundation“ dėmesį sutelkia į narkotikų vartojimo prevenciją, stengiantis pagerinti vaikų ir jaunuolių sveikatą, gerovę bei sumažinti jų gyvenimams daromą žalą. „Mentor“ siekia padėti veiksmingai pasinaudoti žmoniškaisiais, finansiniais ir intelektualiaisiais ištekliais, kad būtų pasiekti šios organizacijos tikslai.

Labdaros fondo registracijos Nr. 1112339

Įmonės registracijos Nr. 5609241

Škotijos labdaros fondo Nr. SC041210

PAGRINDINĖS IŠVADOS

Ataskaitos tikslai

Svarbiausių išvadų ataskaitoje apibrėžiami du tikslai:

- **Prieigos prie prevencinių paslaugų tobulinimas** – dalinantis perduodamais ir tarptautiniais mūsų darbo duomenų elementais.
- **Dalinimasis gerąja praktika** – dėmesį sutelkiant į pagrindinių žinučių perdavimą plačiai visuomenei prieinamu ir aiškiu formatu.

Ataskaitoje apibrėžiamas bendrasis mokymasis iš projekto bei nustatomas socialinio, kultūrinio, politinio ir geografinio konteksto poveikis giminaičių globėjų patirčiai. Ataskaitoje pateikiamos gerosios praktikos rekomendacijos specialistams, politikos formuotojams ir strategams bei kai kurių gerosios praktikos pavyzdžių analizės.

Galiausiai, ataskaitoje nurodoma, kaip projekto rezultatai gali būti panaudoti gerinant jaunuolių sveikatą visoje Europoje, bei pateikiama informacija politikos formuotojams ir specialistams.

Pagrindinės sąvokos

Giminaičių globa

Pačioje šio projekto pradžioje partneriai susitarė dėl sąvokos, kaip mes suprantame giminaičių globos terminą projekto atžvilgiu:

Šeimos narys (pavyzdžiui, vienas iš senelių / seneliai, teta, dėdė ar vyresnis brolis / sesuo), kuris yra prisiėmęs, kaip pats praneša, pirminę atsakomybę už vaiko globą, kai vaiko vienas iš tėvų / tėvai turėjo arba turi problemų dėl narkotikų vartojimo.

Narkotikai

Projekte naudojamas Jungtinių Tautų narkotikų ir nusikalstamumo biuro siūlomas narkotikų apibrėžimas:

Narkotikai – tai medžiaga, kurią žmonės vartoja, kad pakeistų savo jausmus, mąstymą ir elgesį.

Apie projektą

ES giminaičių globos projektu siekiama pagerinti prevencinių programų kokybę, nukreiptą į vaikus ir jaunuolius, gyvenančius su globėjais, kurie yra jų giminaičiai, taip apsaugant labiausiai pažeidžiamus vaikus ir jaunuolius nuo žalos, kurią gali sukelti alkoholio ir narkotikų vartojimas.

Kai vaikais negali pasirūpinti jų tėvai dėl alkoholio ar narkotikų vartojimo problemų, dažnai įsikiša kiti šeimos nariai. Įrodyta, kad kai šeimos nariai tampa globėjais, jie gali sumažinti pavojų vaikams, galintiems susidurti su tokiais pat problemomis kaip ir jų tėvai.

Visoje Europoje yra tūkstančiai vaikų ir jaunuolių, kuriuos globoja šeimos nariai, nes jų tėvai turi alkoholio ir narkotikų vartojimo problemų. Kartais šiuos santykius sankcionuoja teismai ar remia socialinė tarnyba. Tačiau labai dažnai seneliai, dėdės, tetos ir vyresni broliai ar seserys prisiima šias pareigas neoficialiai.

Projekto tikslai

Bendrieji projekto tikslai yra šie:

- Susitikti ir apklausti giminaičių, kurie yra globėjai, grupes septyniose Europos Sąjungos šalyse ir dirbti su jais, siekiant nustatyti, kokia informacija, pagalba ir konsultacijos yra jiems reikalingos tam, kad vaikai ir jaunuoliai, esantys jų globoje, būtų apsaugoti nuo žalos, susijusios su narkotikais.
- Išskirti giminaičių, kurie yra globėjai, poreikius, kai šiems reikia specialios pagalbos, pavyzdžiui, senelių, vyresnių brolių ar seserų, kurie yra globėjai, globėjų, kurie gyvena su ŽIV/ AIDS, ar tų globėjų, kurie patys turi narkotikų ar alkoholio vartojimo problemų, poreikius.
- Nustatyti kokios medžiagos, socialinės, psichologinės ir medicininės informacijos bei paslaugų reikia šiems globėjams, kad vaikai ir jaunuoliai, kuriuos jie globoja, būtų apsaugoti nuo žalos.
- Dirbti su šiomis giminaičių globėjų grupėmis, kad būtų rasti reikiami atsakymai pagal nusistatytus poreikius ir vystyti priemones, padedančias giminaičių globėjams apsaugoti vaikus ir jaunuolius, esančius jų globoje, nuo piktnaudžiavimo alkoholiu ir narkotikų vartojimo keliamos žalos.
- Pasidalinti tuo, ką sužinojome projekto metu apie gerąją praktiką šioje srityje:
 - Išleidžiant Svarbiausių išvadų dokumentą giminaičių globėjams, specialistams, politikos formuotojams ir strategams.
 - Sukuriant, vadovaujant ir išleidžiant įvairius leidinius giminaičių globėjams, kurie yra informuoti apie svarbiausius rezultatus bei mokymąsi iš projekto.
 - Sukuriant, vadovaujant ir išleidžiant mokymo ir išteklių paketą dirbantiems su jais specialistams, įskaitant specialistus, dirbančius su vaikais ir jaunuoliais, kuriems gresia didžiausia žala.

- Išleisti galutinę ataskaitą, kuri bus plačiai paskleista per projekto tinklapį ir Europos konferencijos metu, kurioje bus nurodyta, kaip Europos partneriai gali:
 - pagerinti prevencijos programas dirbant su vaikais ir jaunuoliais, kuriuos globoja giminaičiai.
 - patobulinti mokymus specialistams, kurie dirba su vaikais ir jaunuoliais, kuriems kyla pavojus dėl jų pačių ar jų globėjų narkotikų vartojimo.
 - palengvinti giminaičių globėjų ir jaunuolių prieigą prie prevencinių paslaugų ir paramos.

Mūsų partneriai

ES giminaičių globėjų projektas veikia 7 šalyse – Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje – kad patenkintų šeimų, kuriose giminaičiai globoja vaikus, nes jų tėvai turi problemų dėl alkoholio ir narkotikų, reikmes.

Su projektu dirbantys partneriai yra šie:

- Belgija – „De Sleutel“
- Italija – „Regionne Abruzzo“
- Lietuva – „Mentor Lietuva“
- Rumunija – „Holt Romania“
- Ispanija – Navaros universitetas
- Švedija – „Mentor Švedija“
- Jungtinė Karalystė – „Mentor UK“

Projektą koordinuoja „Mentor UK“, kuris gavo finansavimą iš Europos Sąjungos pagal Visuomenės sveikatos programą.

PAGRINDAS

Paskyrimas giminaičių globai

Tokie duomenys, kurie pateiktų tikrą ar apytikslį vaizdą, kiek vaikų ir jaunuolių gyvena giminaičių globoje visoje Europoje, neegzistuoja.

Jungtinėje Karalystėje yra 200,000 senelių globėjų, o 41% iš jų tai daro, nes vaikų tėvai turi su narkotikais susijusių problemų.

Tačiau mes nustatėme kai kuriuos skaičius, kurie parodo šios problemos mastą.

Labdaros organizacijos „Grandparents Plus¹“ atliktas tyrimas parodė, kad Jungtinėje Karalystėje yra apie 200,000 senelių, kurie globoja savo giminaičius, ir kad 41% iš jų tai daro todėl, kad vaikų tėvai turi su narkotikais susijusių problemų.

2007 m. Anglijoje 7,000 vaikų buvo oficialiai apgyvendinti su draugais ar šeimose², tai apytiksliai sudaro 11% visų vaikų Anglijoje, kuriems tais metais buvo paskirta globa.

„Mentor Švedija“ šiam projektui atliktas tyrimas rodo, kad 16,200 vaikų Švedijoje buvo paskirta globa pagal Socialinių paslaugų įstatymą 2008 metais. Paskaičiuota, kad 9-16 % vaikų yra apgyvendinti savo giminaičių šeimose. Mums buvo pranešta, kad apie 5% tokios globos paskyrimo atvejų buvo dėl tėvų piktnaudžiavimo narkotikais.

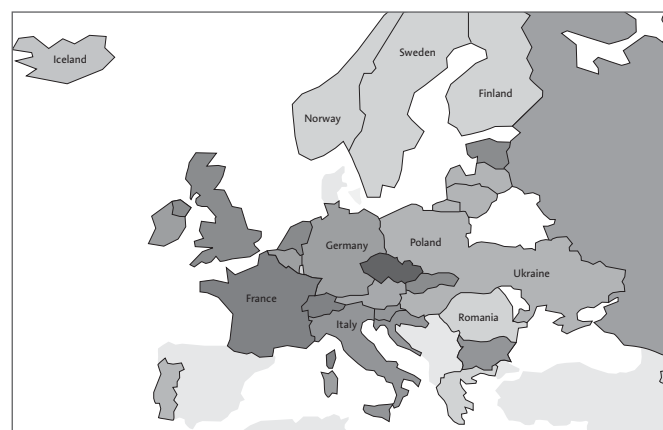
Visoje Europoje neoficialūs globos atvejai, apie kuriuos valstybė nėra informuota, reiškia, kad šie giminaičių priimanamos globos atvejų skaičiai yra žymiai didesni.

Narkotikų vartojimas jaunuolių tarpe

Alkoholio ir kitų narkotikų tyrimo Europos mokyklose projekto (ESPAD) metu atliktas tyrimas pateikia paveikslą apie jaunuolių narkotikų vartojimą Europoje, iš kurių ta grupė, kurioje vaikai ir jaunuoliai yra globojami giminaičių, vis augs.

Vaikams ir jaunuoliams, gyvenantiems giminaičių globoje, gresia didesnis pavojus turėti šių problemų, nei kitiems gyventojams, ir mes manome, kad jie sudarys gan didelę dalį narkotikus vartojančiose grupėse.

1 paveikslas: Kanapių vartojimas, šaltinis ESPAD

¹ Grandparents Plus, Recognition, Respect, Reward (2009)

² Mike Stein, Kokybės klausimai vaikų paslaugų tarnybose (Quality Matters in Children's Services) (2009)

PAMOKOS IŠ LITERATŪROS

Mokslinės literatūros apžvalga, kaip viena iš šio projekto dalių, atlikta Dr. Francisco Guillén-Grima ir jo kolegų Navaros universitete, nustatė daugybę svarbių dalykų:

- Vaikų gerovės institucijos išsivysčiusiame pasaulyje vis dažniau kreipiasi į giminaičius.
- Vaikai, kurie gyvena giminaičių globoje, yra pranašesni nei vaikai, gyvenantys su globėjais, kai kalbame apie pastovumą ir jų gerovę. Ši išvada remia pastangas maksimaliai padidinti vaikų apgyvendinimą su norinčiais ir galinčiais juos priimti giminaičiais. Tačiau kitais moksliniais tyrimais nepavyko parodyti ryškaus skirtumo tarp vaikų, kuriuos augina giminaičiai, ir tarp globojamų vaikų.
- Giminaičiai globėjai dažniau būna vyresni ir gaunantys mažesnes pajamas, blogesnės sveikatos ir mažiau išsilavinę, nei globėjai, kurie nėra giminaičiai. Pasirodo, jie taip pat yra mažiau prižiūrimi, gauna mažiau paslaugų, nei ne giminaičiai globėjai.

Giminaičių globa turi apsauginį poveikį ankstyvosioms vaikų, kurie patenka į globą toliau nuo namų, elgesio pasekmėms.

- Tėviškos atsakomybės visam laikui prisiėmimas yra susijęs su padidėjusia globėjų psichologine įtampa.
- Vyresni suaugusieji gali būti tinkamais tėviais, bet turėtų sulaukti pagalbos prieš įvaikinimą ir po įvaikinimo iš tarnybų, kurios turėtų jiems padėti pasiruošti ir teigiamai reaguoti į provokuojantį elgesį, kurį demonstruoja įvaikinti vaikai.
- Kai giminaičiai perima vaikų globą neoficialiai, teisių trūkumas gali sukelti praktinių sunkumų; pavyzdžiui, užrašant vaiką į mokyklą ar gaunant medicininę pagalbą.
- Vaikai, gyvenantys stacionarinėje globoje, turi daugiau psichinės sveikatos problemų nei vaikai, gyvenantys globėjų šeimose, o tie, kurie gyvena giminaičių globoje, turi jų dar mažiau.

- Tais atvejais, kai su vaikais elgiamasi blogai, jų apgyvendinimas su giminaičiais kaip globėjais yra ypatingai rekomenduojamas.
- Giminaičių globa turi apsauginį poveikį ankstyvosioms vaikų, kurie patenka į globą toliau nuo namų, elgesio pasekmėms.
- Vaikų apgyvendinimas su giminaičiais sumažina atskyrimo nuo tėvų gėdą bei traumą.
- Apgyvendinimas giminaičių globoje yra stabilesnis, nei ne su giminaičiais.
- Tikėtina, jog paaugliai giminaičių globoje turės mažiau rimtų psichikos problemų.
- Vaikų apsaugos tarnybos turėtų atskirti globėjo poreikį paramai (pinigų ir paslaugų) nuo vaiko poreikio priežiūrai (socialinės rūpybos priežiūra).
- Seneliai teigia, kad kartais sunku surasti informacijos apie egzistuojančias paslaugas, ypatingai šeimos krizės metu.

Atsižvelgiant į šias išvadas pateikiamos rekomendacijos projekto dalyviams bei platesnei visuomenės politikai. Literatūros apžvalgoje siūloma, kad:

- Tyrėjai turėtų kreipti daug didesnę dėmesį į senelių, auginančių anūkus, sveikatą ir gerovę bei galimas tokios globos pasekmes sveikatai.
- Paramos grupės turėtų nukreipti įvairią pagalbą į sveikos gyvensenos skatinimą tarp naujų globėjų – senelių.
- Paslaugų teikėjai turėtų išsiaiškinti, kaip delikačiai sustiprinti giminaičių globėjų psichinę sveikatą ir nustatyti vietos paramos grupes, bei suprasti, kad globėjai gali patys nepaprašyti tokios pagalbos.

Labai svarbu vystyti prevencines programas, kurios būtų nukreiptos į paauglius bei jų globėjus.

- Daugiau dėmesio reikėtų skirti pagalbai mažinant giminaičių globėjų psichologinį nuovargį bei gerinant finansinius išteklius ir fizinę sveikatą.
- Paslaugos, skirtos vaikams, kurie gyvena giminaičių globoje, turėtų būti panašios į tas, kurios suteikiamos gyvenantiems kitokios formos globoje.
- Vaiko gerovės aprūpinimo tarnybos turėtų kreipti didesnę dėmesį į kalbėjimą su vaikais ir jų išklusmą; tai, kaip jie jaučiasi, yra esminis dalykas vertinant globėjus. Jie taip pat turėtų teikti specifinę pagalbą bei prižiūrėti giminaičius, kurie globoja vaikus, kurių tėvai vartoja narkotikus ar blogai elgiasi su vaikais.
- Labai svarbu vystyti specialias prevencines programas, kurios būtų nukreiptos į paauglius ir jų globėjus, kad padėtų tiems vaikams suvaldyti savo emocijas bei pavojingą elgesį.
- Intervencinės programos dėmesį turėtų sutelkti ne tik į elgesį, psichinę sveikatą ir vaikų, kuriuos globoja giminaičiai, šeimos funkcionavimą, bet ir į jų akademinę veiklą tam, kad būtų tobulinami jų akademiniai įgūdžiai, vadinasi, ir trumpalaikiai bei ilgalaikiai rezultatai, susiję su mokymosi sėkme.
- Rizika, susijusi su paaugliais, kurie gyvena giminaičių globoje, parodo, kad būtina teikti papildomą pagalbą šiems globėjams bei vystyti prevencines programas, nukreiptas į šiuos paauglius ir jų šeimas.
- Vaikų teisių apsaugos tarnybos turėtų daugiau dėmesio skirti ryšių tarp tėvų ir giminaičių globėjų kūrimui, kai tai yra įmanoma, remiantis jų bendra atsakomybe už vaiką.
- Giminaičių globėjai pradiniam paskyrimo etape turėtų būti įvertinami pagal jų poreikius gauti materialius dalykus tokius, kaip lovos, maistas bei rūbai. Vaikų teisių apsaugos sistema taip pat turėtų atkreipti dėmesį ir į tolesnius poreikius, kuriems galėtų būti priskiriama informacija, susijusi su bylos procesu ir sistemos procedūros, nuosprendžio vykdymo atidėjimas, kasdieninė priežiūra bei konsultacijos vaikui.
- Vaiko teisių apsaugos tarnybos turėtų suprasti mokyklos sistemos įtraukimo svarbą, kaip vieną iš būdų pagerinti paramą giminaičių globėjų šeimoms.

GIMINAIČIŲ GLOBĖJŲ IR JŲ GLOBOJAMŲ VAIKŲ POREIKIAI

Projekto metu buvo nuodugniai apklausti daugiau nei 180 giminaičių globėjų visose partnerių šalyse, siekiant gauti informacijos apie globėjų ir jų prižiūrimų vaikų poreikius.

Kaip ir buvo galima tikėtis, atsižvelgiant į labai skirtingas įvairių valstybių partnerių ekonomines ir socialines situacijas, mes matome skirtumus, ypač dėl finansinės paramos dydžio, kurią gauna globėjai.

Vis dėlto, poreikių vertinimas parodė daugybę panašių problemų, į kurias mes sutelksime savo dėmesį.

Mes nustatėme, kad:

- Tapimas globėju sukelia stresą, globėjai ir vaikai sielvartauja ir nėra tikri dėl savo ateities.
- Dažnai globėjų finansinė padėtis pablogėja dėl jų sprendimo tapti globėju; kai kurie priėmė sprendimus išeiti iš darbo, kad galėtų prižiūrėti vaikus, kiti suprato, kad jiems reikia grįžti į darbą, kad pragyventų.

„Žmonės į tave žiūri kitaip, lyg būtų kažkas negerai su tavimi ar tavo šeima“. **Giminaičių globėjas**

- Dažnai atrodo, kad nėra jokio pasirinkimo, ar tapti globėju; globėjai pasakojo, kad jie jautė pareigą, o kai kurie pasakojo, kad jautė aplinkybių ar kitų šeimos narių spaudimą prisiimti šį vaidmenį.
- Globėjai užmiršta apie savo pačių sveikatą ir gerovę besirūpindami vaikų poreikiais.
- Nukenčia globėjų santykiai su kitais suaugusiais; jiems nebelieka laiko ar pinigų palaikyti savo draugystę su kitais suaugusiais, o taip pat jie gėdijasi to, ką jų šeimoms teko išgyventi.
- Kartais specialistai atrodo labai mėgstantys nurodinėti ir beširdžiai.

Kalbant apie vaikų situacijas giminaičių globoje, globėjai mums pasakojo, kad:

- Vaikai turi gilių emocinių poreikių dėl to, ką jiems teko patirti.
- Jie norėjo sugebėti suteikti vaikams tokią normalią vaikystę, kokią galėjo.
- Globėjai išreiškė susirūpinimą dėl gebėjimo padėti vaikams su jų mokslais; jie jaučia, kad mokomieji dalykai labai pajudėjo į priekį lyginant su jų laikais.
- Dauguma globėjų buvo susirūpinę dėl vaidmens, kurį alkoholis ir narkotikai gali suvaidinti vaikų gyvenime; jie norėtų daugiau švietėjiškų paskaitų apie alkoholį ir narkotikus bei priemonių, kurios padėtų vaikams išvengti pavojaus, kurį gali sukelti narkotikai.
- Vaikams augant, susirūpinimą kelia jų elgesys; globėjai išreiškė norą sugebėti pritaikyti strategijas, kurios leistų jaunuoliams valdyti savo pyktį.

Giminaičių globėjų balsas

Nors tikime, kad aukščiau išdėstyti dalykai pateikia tikslią mūsų atliktos poreikių analizės gautų rezultatų santrauką, manome, kad būtų aplaidu šiame dokumente nepateikti tiesioginių globėjų atsiliepimų.

Šios citatos yra pateiktos iš interviu su globėjais, dalyvaujančiais šiame projekte.

Globėja iš Rumunijos mums pasakojo:

„Mes neturime skalbimo mašinos – taip sunku skalbti vaikų rūbelius rankomis; vaikams reikia kompiuterio, nes visi kiti vaikai bendruomenėje juos turi.“

Be finansinių sunkumų globėjai pasakojo, kad jie dažnai jaučiasi vieniši ir kad dėl prisiimtų pareigų pablogėjo jų sveikata.

Globėja iš Švedijos sakė:

„Kaip globėjas, besirūpinantis giminaičiu, jauti gėdą. Žmonės žiūri į tave kitaip, lyg kažkas būtų negerai su tavimi ar tavo šeima. Žmonės tampa labai smalsūs.“

Jie taip pat kalbėjo apie jų susirūpinimą dėl vaikų, močiutė iš Lietuvos sakė:

„Problemos prasidėjo, kai jai suėjo 11-12 metų. Jau 12 metų ji pradėjo bėgti iš pamokų ir susidėjo su bloga kompanija“.

Mes jau dabar galime būti tikri, kad mūsų projektas padeda, vienas globėjas iš Škotijos sakė:

„Šiandien čia atėjau jausdamas, kad noriu pasiduoti, o dabar, kai susitikau su šiais žmonėmis, turiu viltį, kad viskas pasikeis.“

Visą mūsų poreikių analizės ataskaitą galite atsisiųsti iš projekto svetainės adresu – www.eukinshipcarers.eu.

GLOBĖJŲ POREIKIŲ TENKINIMAS

Po poreikių įvertinimo kiekvienas projekto partneris pasinaudojo rezultatais, siekiant padėti suplanuoti priemonę, kuri pagerintų globėjų galimybes padėti vaikams, esantiems jų globoje, arba specialistams, kurie jiems padeda teikdami geresnes paslaugas.

Belgija

„De Sleutel“ norėjo, kad giminaičių globėjams būtų lengviau kalbėti apie žalingus įpročius su jų globojamais vaikais.

Kad tai pasiektų, jie išleido dvi knygeles: **Bobis**, istoriją, sukurtą pokalbio tarp globėjų ir vaikų palengvinimui, kai šeimoje buvo žalingų įpročių atvejų, ir **Skaitantis Bobis**, lengvai skaitomą vadovą globėjams, paaiškinantį, kaip naudotis priemonėmis.

Italija

Mūsų partneriai iš „Regionne Abruzzo“ pasirinko darbą su globėjais, kurie augina giminaičius, kad sukurtų narkotikų prevencijos priemonę, kurios tikslinės grupės yra tėvai ir globėjai, bei kuri turėtų būti naudojama mokyklos kontekste.

Šią programą galima pristatyti per keturis 2 valandų užsiėmimus. Joje naudojamos psichologų parinktos istorijos, „apibūdinančios“ kaip vaikai ir tėvai atlaiko šeimos sistemos raidą. Po kiekvienos istorijos dalyviai turi apmąstyti tai, ko jie išmoko iš apibūdintų situacijų.

„Efektyvaus bendravimo svarba, paremta gilesniu šeimos narių poreikių tyrimu, atrodė, kaip geriausias būdas sukurti tinkamiausias sąlygas psichinei vaikų gerovei ir užkirsti kelią sunkumams.“

*Buvo tiek daug kartų, kai jaučiau,
kad aš jau pasiduodu. Jaučiausi
tokia pasimetusi, tokia sutrikusi.
Giminaičių globėja*

Lietuva

„Mentor Lietuva“ iš savo poreikių analizės padarė išvadą, kad globėjai negauna mokymų, kurie padėtų jiems pagelbėti vaikams, kuriuos jie globoja, bei mažai žino apie šiuolaikinius prevencijos metodus.

Siekiant patenkinti šiuos poreikius, jie pritaikė vaikų auklėjimo programą, kuri anksčiau buvo įgyvendinta Švedijoje. Programa buvo sukurta 5 užsiėmimams, jos tikslas – išugdyti globėjų, besirūpinančių giminaičiais, įgūdžius, padedančius užkirsti kelią narkotikų daromai žalai.

14 globėjų padėjo „Mentor Lietuva“ išbandyti šią programą.

Rumunija

„Holt Romania“ pasinaudojo galimybe išbandyti įvairias priemones.

Jie išleido plakatą, kuris buvo išplatintas 50 viešųjų vietų – gydytojų kabinetuose, paštuose, ir t. t. – 7 bendruomenėse; 3 kaimo ir 4 miesto.

Jie išleido trumpą lankstinuką, kurio tikslas – suteikti giminaičių globėjams informaciją apie narkotikų vartojimą, jų poveikį šeimos nariams, bei patarti apie tai, ką reikia būti giminaičių globėju. Buvo išleista 200 lankstinuko kopijų, kurios buvo išdalintos tiesiogiai globėjams ir per socialinius darbuotojus.

Galiausiai, jie pravedė vienos dienos trukmės mokymų programą specialistams su 9 socialiniais darbuotojais. Mokymų metu buvo kalbama apie narkotikų problemas (įskaitant alkoholį), vaikų, kurių tėvai turi žalingų įpročių, poreikius, bei problemas, kurias iškėlė globėjai, auginantys savo giminaičius.

Ispanija

Navaros universitetas sukūrė priemonių vadovą ir teisinį vadovą specialistams.

Jie taip pat įrašė interviu su pagrindiniais specialistais ir giminaičių globėjais, kurie bus panaudoti kartu su vadovais.

Švedija

„Mentor Švedija“ atsakė į globėjų, su kuriais jie kalbėjo, prašymą parengti vadovą, kurį jie galėtų panaudoti suvokiant savo teises ir vaidmenį, kurie jie prisiima kaip giminaičių globėjai.

Globėjai pasiskundė, kad jiems prieinama informacija buvo parašyta galvojant apie profesionalų auditoriją. Vienas iš jų pasakė:

„Mums reikia žinoti daugiau apie tai, kaip vaikai ir paaugliai vystosi, kad galėtume suprasti, ką daryti ir kaip padėti; niekas mums nesuteikė tokios informacijos.“

Jungtinė Karalystė

„Mentor UK“ taip pat išleido vadovą giminaičių globėjams, dėmesį sutelkdama į globėjų, patenkančių į sistemą, poreikius.

„Buvo tiek daug kartų, kai jaučiau, kad pasiduodu. Jaučiausi tokia pasimetusi, tokia sutrikusi. Prieš 3 mėnesius aš buvau dirbanti, bendraujanti, pramogas mėgstanti tetulytė, dabar aš turiu 2 anūkus, esu bedarbė ir didžiąją dalį savo laiko aš praleidžiu susirinkimuose, besijausdama visiškai sutrikus dėl to, kas vyksta aplink mane.“

Vystydami savo priemonę, „Mentor UK“ žinojo, kad skirtingos vietos valdžios institucijos sprendžia giminaičių globėjų problemas šiek tiek skirtingai.

Parašytas vadovas gali būti pritaikytas šių skirtumų panaikinimui, tačiau yra sukurtas naudojimui, kaip nacionalinė priemonė Škotijoje.

Vadovą išleido globėjai ir specialistai, o planas yra paskleisti jį viešose vietose ir per socialinių tarnybų skyrius. Šią priemonę taip pat galima gauti internetu iš projekto tinklalapio.

GEROSIOS PRAKTIKOS STANDARTŲ VYKDYMAS

Kuriant ir taikant aukščiau apibūdintas priemonės, projekto metu buvo atsižvelgta į priimtus gerosios praktikos standartus bei stengiamasi juos įvykdyti.

Pagrindinės bazės naudojimas – poreikių analizė ir literatūros apžvalga

Visi projektai buvo parengti pagal poreikių analizę, kurios pagrindu buvo sprendžiama, kurios priemonės bus išbandytos.

Pavyzdžiui, „De Sleutel“ Belgijoje pasinaudojo globėjų, su kuriais jie kalbėjo, rekomendacijomis, kad nuspręstų išbandyti priemonę, padedančią giminaičių globėjams pasikalbėti apie žalingus įpročius su jų globojamais vaikais. Vienas iš apklaustų globėjų sakė:

„Mums reikėtų pagalbos kalbant apie piktnaudžiavimą narkotikais nekaltinant tėvų“.

Jie pasirinko pritaikyti priemonę, **Bobio** istoriją, kuri buvo įvertinta kitose dviejose šalyse, Šveicarijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Literatūros apžvalga pasirodė esanti neįkainojama užtikrinant, kad priemonės būtų taikomos tokiu būdu, kurios, pagal siūlymus, veiksmingiausiai padėtų globėjams.

Pavyzdžiui, literatūroje teigiama, kad ankstyvasis periodas giminaičių globėjams gali būti toks metas, kai jie jausis sutrikę ir jaus spaudimą, ir kad parama šiame etape gali būti naudinga.

Ši išvada padėjo „Mentor Švedija“, o taip pat ir visiems kitiems, nuspręsti parašyti trumpą vadovą giminaičių globėjams, kurie įžengia į socialinės rūpybos sistemą.

Aš labai didžiuojuosi, kad esu to dalis, žinodamas, kad padėjau sukurti kažką, kas gali padėti tūkstančiams giminaičių globėjų.
Giminaičių globėjas

Planavimas

Planavimas vaidina svarbų vaidmenį vystant ir stebint bet kokio projekto pažangą. Mūsų projektas – ne išimtis.

Kiekvienas projekto vadovas pasinaudojo šablonu sudarydamas planą, kuris po to buvo naudojamas visus metus stebint bandomų projektų pažangą.

Globėjų ir vaikų įtraukimas

Kartu su poreikių analizės panaudojimu projekto vadovai buvo skatinami įtraukti į išbandytų priemonių tobulinimą giminaičių globėjus ir, kur įmanoma, giminaičių globoje gyvenančius vaikus ir jaunuolius.

„Mentor UK“ sakė:

„Per šešių mėnesių laikotarpį „Mentor“ susitiko su giminaičių globėjais iš Edinburgo, Rytų Lodiano, Glasgou, Kilmarnoko, Stirlingo ir Falkirko. Tai bet kokiu metu leido mums užtikrinti, kad mes pateikėme informaciją, aktualią giminaičių globėjams ir tenkinančią jų poreikius“.

Mūsų partneriai iš Abruzzo dirbo su giminaičių globėjais, kad sukurtų programą, kurios tikslas – tėvų ir globėjų įgūdžių gerinimas bendraujant su savo vaikais. Jie taip pat užtikrino, kad globėjai būtų įtraukti į bandomosios programos pristatymą kaip (nenustatyti) proceso dalyviai.

Įtraukti vaikus ir jaunuolius nebuvo taip paprasta. Globėjai visuotinai rūpinosi, kad būtų užtikrinta, jog jų globojami vaikai turėtų kaip galima normalią vaikystę, ir baiminosi, jog dalyvavimas šiame projekte gali sukelti įtampą, kurios vaikai ir jaunuoliai nėra pasirengę įveikti.

Nepaisant to, „De Sleutel“ sugebėjo išbandyti **Bobio** knygelę su vaikais seminario metu ir pasinaudoti globėjų atsiliepimais, kurie vertino šią patirtį.

Konsultacijos su specialistais

Lygiai taip pat, kaip gauti globėjų nuomonę, yra svarbu įtraukti ir specialistus.

Jų kompetencija buvo lemiamą užtikrinant, kad kuriant vadovus šie atspindėtų teisinius ir praktinius tų šalių, kuriose mes dirbame, aspektus.

Pavyzdžiui, Navaros universitetas sugebėjo pasinaudoti teisės dėstytojais, kurie padėjo parengti jų vadovą teisiniu aspektu, bei nuodugniai išklausinėjo lyderiaujančius specialistus, kurie užsiima sprendimų priėmimu dėl giminaičių globos. Interviu dalyvavo teisėjai, socialiniai darbuotojai ir kiti.

Panašiai, „Mentor Švedija“ suorganizavo seminarą pakviestiems socialinės tarnybos specialistams, kurio metu jie galėjo juos įtraukti į projektą ir įpareigoti juos pateikti savo atsiliepimus apie jų rengiamą vadovą.

Apžvalga

Bandomiesiems vadovams reikėjo įvairių suinteresuotų pusių nuomonių, kad užtikrintų, jog priemonės patenkins jų poreikius. Projekto vadovai pasinaudojo gautais atsiliepimais ir patobulino savo priemones.

Todėl, pavyzdžiui, „Mentor UK“ konsultavosi su patarėjų grupe, sudaryta iš globėjų ir specialistų, dėl dviejų parengto vadovo projektų prieš užbaigdami savo priemonę.

Mažos apimties vadovai

Kai ištekliai riboti, mažos apimties bandomieji pasiūlymai yra neįkainojamas būdas užtikrinti, kad priemonės atitinka auditorijos poreikius.

Pavyzdžiui, „Holt Romania“ pasinaudojo galimybe išbandyti mokymus su 9 specialistais siekiant užtikrinti, kad jų vystomas metodas patenkina socialinių darbuotojų poreikius.

„Mentor Lietuva“ pritaikyto vaikų auklėjimo kurso išbandymas su nedideliu giminaičių globėjų skaičiumi parodė, kad tai bus naudingas ir priimtinas metodas.

Be to, „Mentor Lietuva“ nustatė, kad programos bandymas su nedideli grupe buvo esminis. Argumentas yra šis:

„Globėjai iš mokymų gavo daugiausia naudos dėl pagalbos sau, todėl labai svarbu, kad grupės būtų mažos“.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Projektą vykdant iki šios dienos paaiškėjo daugybė tarptautinių išvadų, kurios leidžia mums pateikti rekomendacijas tolesniems veiksams.

Poreikiai

- Giminaičių globėjų poreikiai bei jų globoje esančių vaikų poreikiai dažnai yra nepatenkinti.
- Pasirodo, tarp globėjų, kurie imasi oficialios globos, vyrauja netikrumas dėl to, kokias jie turi teises ir kokios pagalbos jie gali tikėtis.
- Kitas laikotarpis, kai giminaičių globėjai jaučiasi izoliuoti ir nesulaukiantys jokios paramos, ateina tuomet, kai jų globojami vaikai įsitraukia į pavojingą veiklą.
- Gėda, kurią jaučia globėjai, gali būti labai didelė ir su jais dirbantys specialistai gali ją dar padidinti.
- Kai kuriose vietose giminaičių globėjai ypatingai nerimauja dėl valstybės galios atimti vaikus iš jų globos.

Poreikių tenkinimas

- Darbas su giminaičių globėjais kuriant jiems skirtas priemones pagerina priemonės kokybę.
- Globėjai vertina įvairias priemones, kurios yra skirtos jiems ir jų globojamiems vaikams.
- Priemonės, kurios yra skirtos vaikų auklėjimo įgūdžiams tobulinti, gali būti labai vertingos, tačiau turi būti pateiktos taip, kad nepakenktų globėjų nuomonei apie jų turimą kompetenciją.
- Specialistams, kurie padeda vaikams, gali reikėti mokymų, kad jie galėtų geriau padėti giminaičių globėjams bei jų globojamiems vaikams.
- NVOs, trokštančioms pagerinti giminaičių globėjų prieigą prie paslaugų, reikia gero susitarimo su statutinėmis tarnybomis.
- Socialinio ir geografinio konteksto suvokimas gali būti svarbus veiksnys vystant ir pristatant paslaugas, kurios neleistų jaunuoliams, gyvenantiems giminaičių globoje, nukentėti nuo narkotikų sukeltos žalos.
- Sudaryti sąlygas giminaičių globėjams susitikti su kitais tokioje pat situacijoje esančiais asmenimis gali būti be galo naudinga, tačiau gali būti sunku nugalėti gėdos problemas.
- Dirbdami tam, kad patenkintų giminaičių globėjų poreikius, paslaugų teikėjai didina vaikų ir jaunuolių, gyvenančių giminaičių globoje, galimybes išvengti narkotikų ir alkoholio problemų.

Rekomendacijos

- Pagrindiniai poreikiai, su kuriais susiduria globėjai ir jų globojami vaikai, - finansiniai, materialiniai, emocinė ir fizinė sveikata – reikalauja sistemingos valstybių narių reakcijos.
- Socialinės rūpybos sistemos turėtų būti dar kartą užtikrintos, kad giminaičių globa yra svarbus apsauginis veiksnys su giminaičiais gyvenantiems vaikams – rečiau keičiamos gyvenamosios vietos, mažiau psichinės sveikatos problemų ir mažiau piktnaudžiavimo narkotikais problemų.
- Ši nauda neturėtų būti gaunama giminaičių globėjų gerovės kaina, todėl socialinės tarnybos turėtų siekti sukurti partnerystę su globėjais, palengvinti jų galimybes padėti vieni kitiems bei pasiūlyti atitinkamas ir savalaikes įgūdžių tobulinimo galimybes.
- Politiniai giminaičių globos aspektai nėra vienodi skirtingose valstybėse, kurios dalyvavo šiame projekte. Tačiau, pagal informaciją, kurią mes sugebėjome gauti, tampa aišku, kad šios paskyrimo vietos yra vis labiau tikrinamos socialinės rūpybos specialistų. Mes rekomenduojame valstybinėms ir vietos valdžios institucijoms kreipti daugiau dėmesio į giminaičių globėjų poreikių tenkinimą.
- Institucijos, nepriklausančios socialinei rūpybai, (pavyzdžiui, mokyklos, šeimos gydytojai, kovos su narkotikais tarnybos ir t. t.) sudarydamos planus žalingų polinkių turintiems tėvams turėtų atsižvelgti į visos šeimos, įskaitant ir į giminaičių globėjų, poreikius.
- Priemonės, pvz. mažesnės priemonės, sukurtos šio projekto metu, gali turėti teigiamos įtakos globėjų požiūriui į pačius save, vienišumo jausmui ir įgūdžiams.
- Gali būti naudinga kurti priemones, kurios leidžia giminaičių globėjams suprasti, kad jie susiduria su daugeliu tų pačių problemų, kurios kyla ir kitiems tėvams.

- Association Mentor Lietuva
- De Sleutel
- Holt Romania
- La Regione Abruzzo
- Mentor Sverige
- Mentor UK
- University of Navarra

Mentor

Narkotikų vartojimo prevencijos labdaros organizacija

Association Mentor Lietuva
Gedimino pr.12
LT-01103 Vilnius
Lithuania

T: +370 5 268 2505

E: jurgita@mentorlietuva.org